CZU: 351.941:342.7:341.231.14

PROVOCĂRILE ACTUALE PRIVIND EXERCITAREA MANDATULUI AVOCATULUI POPORULUI ÎN CONTEXTUL ANGAJAMENTELOR DE ASOCIERE

CURRENT CHALLENGES REGARDING THE EXERCISE OF THE MANDATE OF THE PEOPLE'S ADVOCATE IN THE CONTEXT OF ASSOCIATION COMMITMENTS

ZUBCO Alexandru
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0002-9062-253
E-mail: alexandru.zubco@ombudsman.md
alexandru_zubco@yahoo.com

Abstract: *On July 1, 2016, the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states and the Republic of Moldova entered into force. And, on August 4, 2017, the Association Council approved the EU-Republic of Moldova Association Program. Among the short-term priorities of the program in the field of "political dialogue, good governance and strengthening institutions" was, inter alia, the completion of the reform of the People's Advocate institution, by improving Law no. 52 of April 3, 2014 regarding the People's Advocate (Ombudsman), in in accordance with the recommendations of the Venice Commission, and ensuring its financing according to the Paris Principles. In concrete terms, according to the Association Program, the Government of the Republic of Moldova was to strengthen the function of the People's Advocate, including through amendments to the law on the People's Advocate and the law on whistleblowers, by providing human and financial resources and an appropriate headquarters , in accordance with the provisions of the National Human Rights Action Plan, so that the Ombudsman can carry out his duties effectively. In 2023, the Parliament of the Republic of Moldova adopts urgent amendments to the Law on the People's Advocate, which aims at the inviolability of the Ombudsman, the procedure for appointing the People's Advocate, the conditions for early termination of the mandate, the exclusion of the public competition for the Ombudsman's deputies and the imposition of the duty to pay stamp duties in the case of actions in court. These changes were presented to the Association Council in 2023. Then, through the European Commission's 2023 country report, it is mentioned that the institution of the Ombudsman has been fully consolidated; the institution has "A" status; such as that the Ombudsmen enjoy inviolability when carrying out their duties and that the revocation of both lawyers requires a prior hearing by the full Parliament. At the same time, the European document suggests that the office is financed from the state budget, and its representatives have the right to address the parliament if the resources made available are insufficient to fulfill their mandate. Following the 2023 Expansion Package, it was decided to grant the EU candidate status to the Republic of Moldova. On June 21, 2024, the decree on the initiation of accession negotiations was signed. The respective article shows certain aspects omitted during the period of strengthening the capacities of the Ombudsman Institution, as well as some problematic aspects in achieving the full constitutional mandate of the People's Advocate in the context of European association commitments. The paper shows the importance of implementing the recommendations of the Association Council, of the Venice Commission, of the Universal Periodic Review tool by national authorities in order to have an independent and consolidated institution for a real protection of fundamental rights and freedoms.*

Keywords: *The People's Advocate, Ombudsman, international human rights standards, human rights, democracy, obligations of public authorities, Office of the People's Advocate, independence, impartiality, interference, European Union, Government, Decree, Venice Commission, Paris Principles.*

***Rezumat**: La 01 iulie 2016 a intrat în vigoare Acordul de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea europeană a energiei atomice și statele membre ale acestora și Republica Moldova[29]. Iar, la 4 august 2017, Consiliul de asociere a aprobat Programul de asociere UE-Republica Moldova. Printre prioritățile pe termen scurt ale programului pe domeniul „dialog politic, bună guvernanță și consolidarea instituțiilor" a fost inter alia, finalizarea reformei instituției Avocatului Poporului, prin îmbunătățirea Legii nr.52 din 3 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția, și asigurarea finanțării acesteia conform Principiilor de la Paris[30]. In concreto, potrivit Programului de asociere, Guvernul R. Moldova urma să consolideze funcția de Avocat al Poporului, inclusiv prin modificări aduse legii privind Avocatul Poporului și legii privind avertizorii de integritate, prin punerea la dispoziție a resurselor umane și financiare și a unui sediu adecvat, în conformitate cu dispozițiile din Planul național de acțiune pentru drepturile omului, pentru ca Avocatul Poporului să își poată îndeplini sarcinile în mod eficace. În 2023, Parlamentul R. Moldova, adoptă modificări urgente la Legea cu privire la Avocatul Poporului ce vizează inviolabilitatea Ombudsmanului, procedura numirii Avocatului Poporului, condițiile încetării înainte de termen a mandatului, excluderea concursului public pentru adjuncții Ombudsmanului și impunerea sarcinii achitării taxelor de timbru în cazul acțiunilor în instanța de judecată. Aceste modificări au fost prezentate Consiliului de asociere în 2023. Urmare, prin raportul de țară al Comisiei europene din 2023, se menționează că instituția Ombudsmanului a fost consolidată complet; instituția dispune de statutul „A"; precum că Ombudsmanii se bucură de inviolabilitate atunci când își îndeplinesc sarcinile și că revocarea ambilor avocați presupune o audiere prealabilă de către plenul Parlamentului. Concomitent, documentul european sugerează că oficiul este finanțat de la bugetul de stat, iar reprezentanții săi au dreptul de a se adresa parlamentului în cazul în care resursele puse la dispoziție sunt insuficiente pentru a-și îndeplini mandatul[31]. În urma Pachetului de extindere 2023, a fost decisă acordarea statutului de candidat la UE Republicii Moldova. La 21 iunie 2024 a fost semnat decretul privind inițierea negocierilor de aderare[32]. Articolul respectiv arată anumite aspecte omise în perioada de fortificare a capacităților Instituției Ombudsmanului, cât și unele aspecte problematice în realizarea mandatului constituțional deplin al Avocatului Poporului în contextul angajamentelor de asociere europeană. Lucrarea arată asupra importanței implementării recomandărilor Consiliului de asociere, a Comisiei de la Veneția, a instrumentului Evaluării Universale Periodice de autoritățile naționale pentru a avea o instituție independentă și consolidată pentru o protecție reală a drepturilor și libertăților fundamentale.*

***Cuvinte-cheie:** Avocatul Poporului, Ombudsmanul, standarde internaționale privind drepturile omului, drepturile omului, democrație, obligațiile autorităților publice, Oficiul Avocatului Poporului, independență, imparțialitate, imixtiune, uniunea europeană, guvern, decret, Comisia de la Veneția, Principiile de la Paris.*

Potrivit principiilor de la Veneția, Instituțiile Ombudsmanului au de jucat un rol important la întărirea democrației, principiului statului de drept, buna administrare și protecția și promovarea drepturilor omului și libertăților fundamentale. În continuare, standardul internațional privind funcționalitatea instituției Avocatului Poporului prevede că statul va suporta și proteja Instituția Ombudsmanului și se va abține de la orice acțiune care subminează independența sa. Stricto senso, posibilitatea de a influența activitatea Avocatului Poporului din exterior, poate fi calificată ca un

[29] Acordul de asociere cu Republica Moldova (actualizat 2023): https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/association-agreement-with-moldova.html

[30] Recomandarea nr.1/2022 a Consiliului de asociere UE-Republica Moldova din 22 august 2022 privind Programul de asociere UE-Republica Moldova (2022/1997) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22022D1997&from=EN

[31] Commission Staff Working Document, Republic of Moldova 2023 Report, pag.31: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/d8ef3ca9-2191-46e7-b9b8-946363f6db91_en?filename=SWD_2023_698%20Moldova%20report.pdf

[32] Decretul Președintelului Republicii Moldova nr.1495 din 21.06.2024 privind inițierea negocierilor de aderare: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143739&lang=ro

instrument de presiune asupra Instituției Avocatului Poporului, a independenței acesteia, a imaginii sale, a eficacității instituției și încrederea publicului în ea [1].

În continuare, completăm că Ombudsmanul este o instituție care acționează în mod independent împotriva administrării defectuoase și a presupuselor încălcări ale dreptului omului. Acest deziderat este susținut în mare parte de academicieni, fiind considerată cea mai perfectă opțiune pentru rolul instituției respective la nivel național. În detaliu, mai multe instituții ale Ombudsmanilor europeni cu statul B sau C sunt poziționate cu rol de control al administrării defectuoase a treburilor publice. Totuți, Instituţia Ombudsmanului poate acţiona ca mecanism al responsabilităţii democratice, promovând astfel progresul drepturilor omului într-un stat, şi poate fi considerată o instituţie cu responsabilitate orizontală în guvernările democratice. Curtea Constituțională a Republicii Moldova în avizul din 2016 a subliniat faptul că Avocatul Poporului acționează, de obicei, în societățile democratice, pentru consolidarea mecanismelor de responsabilizare a tuturor actorilor implicați în protecția drepturilor fundamentale, facilitând realizarea bunei-guvernări într-un stat de drept. Acest principiu trebuie citit, interpretat și utilizat pentru a consolida și întări Instituția Ombudsmanului. Acesta trebuie consolidat și dezvoltat în spiritul și în conformitate cu Principiile de la Veneția, astfel încât să se asigure implementarea lor efectivă corespunzătoare și la timp [2].

În Republica Moldova, garanțiile de independență a Instituției Ombudsmanului sunt întărite la nivel de rang constituțional [3] și la nivel de lege organică [4]. Potrivit Legii nr.52 cu privire la Avocatul Poporului, instituția Avocatul Poporului este autonomă şi independentă faţă de orice autoritate publică, persoană juridică, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare, şi faţă de orice persoană cu funcţie de răspundere de toate nivelurile. În activitatea sa, Avocatul Poporului se ghidează de principiile legalităţii, egalităţii, imparţialităţii, transparenţei, echităţii sociale, democraţiei, umanismului şi se conduce de conştiinţa sa. Aceasta presupune că nimeni nu îl poate obliga pe Avocatul Poporului să se supună instrucţiunilor sau dispoziţiilor sale și nu poate fi obligat să prezinte explicaţii sau declaraţii asupra cazurilor examinate sau aflate în procedură de examinare. La fel, actul normativ permite Ombudsmanului să elaboreze rapoarte independente privind respectarea și promovarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova și să le prezinte în Plenul Parlamentului, delegă un șir de competențe largi pe dimensiunea prevenirii, protecției și promovării drepturilor omului. Atribuțiile largi ale Avocatului Poporului în comparație cu cele deținute de până în 2014, oferă mecanisme reale de monitorizare, vocație și protecție pentru drepturile omului acestuia. În același timp, legea interzice imixtiunea în activitate, ignorarea intenţionată de către persoanele cu funcţii de răspundere de toate nivelurile a sesizărilor şi a recomandărilor Avocatului Poporului, precum şi împiedicarea sub oricare formă a activităţii acestuia atrag după sine răspunderea în conformitate cu legislaţia în vigoare [5].

Deși, Ombudsmanul deține puterea constituțională în cumul cu standardele de referință internaționale în a acționa pe deplin în favoarea mandatului său de protector al drepturilor omului, experiențele din ultimii ani arată contrariul. Cu regret, constatăm că această instituție rămâne încă supusă influențelor în formă deschisă sau indirectă, afectând independența și autoritatea Avocatului Poporului. Cazuri de răfuială publică asupra Ombudsmanilor nu sunt unice. Spre exemplu, în 2021, Parlamentul României a revocat-o pe Renate Weber, Avocatul Poporului sub acuzații de încălcare a drepturilor omului de către aceasta în exercitarea mandatului său. Ulterior, prin decizia Curții Constituționale nr.455 din 29 iunie 2021 dna Weber a fost restabilită în funcție, iar hotărârea Parlamentului României nr.39/2021 declarată neconstituțională [6]. În 2020, Ombudsmanul georgian a fost supus unor forme de imixtiune de către Guvernul georgian prin plasarea unor

imagini de la întrevederile confidențiale cu deținuții și apărătorul public georgian[33]. Acțiunile guvernului georgian în speță, au urmărit denigrarea publică a apărătorului public, aspecte ce reprezintă o formă de imixtiune, constatase Raportorul special al ONU privind protecția apărătorilor de drepturile omului[34]. Iar, în 2022 Rada Supremă a Ucrainei a demis-o pe Ludmila Denisova, Comisarul pentru drepturile omului din Ucraina pentru că aceasta nu ar fi reușit să organizeze coridoare umanitare în legătură cu invazia rusă[35]. Aceasta nu a constestat hotărârea Radei, acuzând public că ar fi fost victima unei răfuieli politice pentru activitatea sa și că domeniul pretins de deputații ucraineni nu este mandatul Ombudsmanului. Ulterior, Rada a modificat legea organică, instituind atribuția de asigurare a coridoarelor umanitare și executare a indicațiilor Radei de către Comisarul pentru drepturile omului, numind un alt Ombudsman. În Republica Moldova, în ultima perioadă de timp, Avocatul Poporului a fost expus la diverse forme de intimidare, imixtiune în formă repetată fără precedent. Rapoartele sale au fost contestate de demnitari, conducători ai instituțiilor publice și private în public. Audierea raportului anual privind respectarea drepturilor omului a avut loc timp de 15 min în Plenul parlamentului, fiind mai mult una de fațadă, decât de responsabilitate. Autoritățile executive, legislative refuză să consulte Ombudsmanul în politicile publice, adoptând acte normative de importanță în lipsa opiniei acestuia. Lipsa garanțiilor privind sediul instituției, precum și lipsa unei finanțări adecvate rămân provocări majore pentru instituție. Cadrul legal privind avocatul poporului a fost modificat în mare parte, fără opinia Ombudsmanului și s-a referit la instituirea unui control al activității acestuia, decât la fortificarea independenței. Momentan, Ombudsmanul poate fi reținut sub pentru o bănuială de corupție simplă, inclusiv la comandă și acesta nu va avea garanții de protecție. O majoritate parlamentară poate demite oricând Avocatul Poporului și chiar cere explicații în Plen de la respectivul. Aceste modificări ale cadrului legal, indică asupra unor forme de control sau de supunere la tăcere a Avocatului Poporului. Ignorarea Ombudsmanului de către factorii de decizie la evenimentele naționale la fel rămâne o provocare.

Asemenea practici recente, arată ineficiența garanțiilor juridice de protecție și cât de ușor sunt influențați Ombudsmanii de factorul politic. Realizarea unui mandat eficient în spiritul drepturilor omului este extrem de vulnerabil. Într-o altă ipoteză, calitatea legiuitorului precum și cultura democratică avansată a acestuia, interesul real pentru drepturile omului ar putea fi unele dintre elementele de asigurare a independenței Ombudsmanului. În lucrările anterioare, autorii au repetat că printre premisele asigurării vocației mandatului ar putea fi elementul de notorietate, maturitate și de independență reală al Avocatului Poporului.

Exercitarea mandatului Avocatului Poporului, în contextul angajamentelor de asociere poate fi afectată de mai multe provocări. În continuare, evidențiem provocările cele mai semnificative.

Conformitatea activității cu standardele internaționale. Avocatul Poporului are angajamentul să se alinieze la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului, de funcționare a instituțiilor naționale de protecție, inclusiv la bunele practici stabilite de organizațiile internaționale. Aceasta ar însemna că Oficiul Avocatului Poporului trebuie să-și ajusteze procedurile interne de activitate pentru a respecta exigențele internaționale. Oficiul deține statutul „A” reconfirmat în 2023. Iar, la recomandările Subcomitetului de acreditare de la Geneva, instituția

[33] https://csf.ge/en/political-responsibility-of-the-minister-of-justice-for-disclosure-of-the-footage-of-the-public-defenders-monitoring-in-the-penitentiary-system/

[34] https://ennhri.org/news-and-blog/ennhri-and-partners-issue-a-joint-statement-in-support-of-the-georgian-public-defender/

[35] https://moldova.europalibera.org/a/avocatul-poporului-din-ucraina-ludmila-denisova-demis%C4%83-de-rada-ucrainean%C4%83/31878152.html

națională trebuie să ia măsuri rezonabile pentru a-și spori eficacitatea și independența în conformitate cu Principiile de la Paris. La fel, Avocatul Poporului trebuie să se implice activ cu ONU, OHCHR, GANHRI, ENNHRI, alte INDO, precum și cu părțile interesate relevante la nivel internațional, regional și național, pentru a continua să își consolideze cadrul instituțional și metodele de lucru. Autorii observă că Avocatul Poporului ar putea să uzeze de sprijinul instituțiilor internaționale, ori de câte ori este supus formelor de intimidare la nivel național. La fel, acesta poate să promoveze recomandările sale prin intermediul organelor ONU sau europene de monitorizare, impunând indirect Guvernul la responsabilitate.

Independența și neutralitatea. Această provocare presupune că pentru a menține credibilitatea și eficiența instituției, Avocatul Poporului trebuie să asigure independența și neutralitatea acestuia. Independența Ombudsmanului este esențială pentru asigurarea unui control eficient asupra respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, protejarea democrației și statului de drept. Legea Supremă garantează, Avocatului Poporului în art.59[1] independență și imparțialitate și că acesta nu poate fi supus niciunui mandat imperativ sau reprezentativ. Avocatul Poporului nu răspunde juridic pentru opiniile exprimate în legătură cu exercitarea mandatului. În același timp, legea organică prevede că instituţia Avocatul Poporului este autonomă şi independentă faţă de orice autoritate publică, persoană juridică, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare, şi faţă de orice persoană cu funcţie de răspundere de toate nivelurile. Avocatul Poporului nu poate fi supus niciunui mandat imperativ sau reprezentativ. Nimeni nu îl poate obliga pe Avocatul Poporului să se supună instrucţiunilor sau dispoziţiilor sale. La fel, actul normativ prevede că Avocatul Poporului nu poate fi obligat să prezinte explicaţii sau declaraţii asupra cazurilor examinate sau aflate în procedură de examinare, cu excepţia situaţiilor în care acestea sunt în folosul părţii reprezentate. Elementul de neutralitate ar presupune că instituția trebuie să-și păstreze neutralitatea în orice context politic, să nu reprezinte în niciun mod vreo afiliere politică, abținerea de co-participare în comisii guvernamentale, ale sistemului judecătoresc sau altor forumuri politice, etc. Legea actuală nu prevede garanții de inviolabilitate și imunitate pentru Ombudsman după expirarea mandatului acestuia, fapt ce îl facem extrem de vulnerabil în contextul unor tendințe de răzbunare ex-post. Imunitatea funcțională ar trebui să se extindă asupra întregului personal al Oficiului.

Starea și problemele bugetare. Probabil cea mai vitală provocare pentru a urmări eficient nivelul de implementare a recomandărilor și monitorizarea angajamentelor internaționale rămâne asigurarea instituției cu sediu, finanțare adecvată și resurse umane suficiente, calificate și motivate. Oficiul Avocatului Poporului timp de trei decenii nu poate obține un sediu adecvat/ sau finanțare pentru a fi renovat sediul actual. Activitățile de mandat sunt subfinanțate. Iar, bugetul instituției depinde totalmente de executiv. În recomandările sale pentru Andorra, Comisia de la Veneția a specificat ca în Lege să se precizeze că Ombudsmanul (inclusiv staff-ul său) beneficiază de un grad înalt corespunzător, un statut special distinct reglementat de legea salarizării[36]. Standardele referitoare la independența Ombudsmanului au acordat importanță noțiunii de necesitate a „resurselor suficiente” pentru instituție, care este o condiție esențială pentru ca instituția să își poată îndeplini mandatul. Un astfel de termen acoperă trei elemente principale: bugetul instituției, personalul acesteia și infrastructura acesteia. O altă condiție ar fi obligativitatea participării

[36] CDL-AD(2022)033-e Andorra - Opinion on the Law on the creation and functioning of the Ombudsman, adopted by the Venice Commission at its 132nd Plenary Session (Venice, 21-22 October 2022) https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD%282022%29033-e

Avocatului Poporului la elaborarea bugetului și garanții împotriva reducerilor nefondate sau disproporționate a finanțării. În aceeași ordine de idei, în recomandată citată mai sus, Comisia de la Veneția recomandă ca legea să prevadă că bugetul Ombudsmanului nu ar trebui redus decât dacă reducerea se aplică în general altor instituții ale statului. Legea ar putea prevedea, de asemenea, că creșterea sau reducerea potențială și proporțională a alocației bugetare depinde, de exemplu, de PIB-ul țării, de numărul de plângeri efective sau de noile competențe pe care Ombudsmanul ar putea fi conferit în viitor. Ombudsmanul trebuie să aibă personal suficient și flexibilitate structurală susține Comisia de la Veneția. În același timp, Subcomitetul pentru Acreditare, în recomandarea sa din 2023 către Guvernul Republicii Moldova a menționat inter alia că instituția națională ar trebui să dispună de o infrastructură potrivită pentru buna desfășurare a activităților sale, în special să dispună de o finanțarea adecvată. Scopul acestei finanțări ar trebui să permită întreținerea propriului personal și sediu, pentru a fi independent de Guvern și să nu fie supus controlului financiar care i-ar putea afecta independența.

Coordonarea cu alte instituții de protecție a drepturilor omului. Această provocare presupune că Avocatul Poporului trebuie să colaboreze eficient cu alte instituții naționale și internaționale în materia de expertiză pe drepturile omului. Provocările pot apărea în asigurarea unei comunicări și cooperări adecvate pentru a evita suprapunerile sau conflictele de competență. Un exemplu elecvent de cooperare la nivel național este cea cu Consiliul pentru egalitate pe domeniul de promovare a egalității, toleranței și nediscriminării. Totuși, în practică au apărut unele disonanțe referitoare la interpretări ale cadrului legal dintre Avocatul Poporului și Consiliul de egalitate, precum și a deciziilor emise. În mare parte, ambele instituții naționale de protecție a drepturilor omului s-au susținut reciproc în situațiile de criză și le-au gestionat eficient.

Aplicarea și monitorizarea acordului de asociere. Avocatul Poporului joacă un rol crucial în protejarea drepturilor omului. Respectiv, provocările pot include implementarea eficientă a recomandărilor prevăzute de programul de asociere și monitorizarea respectării drepturilor în contextul angajamentelor de asociere specifice asumate. Lipsa staff-ului specializat în materia de tratate internaționale și europene completează șirul de provocări. În continuare, mesajele și rapoartele Ombudsmanului privind situația reală a drepturilor omului din țară ar putea afecta platforma de negocieri.

Adaptarea la schimbări legislative. Angajamentele internaționale recente impun schimbări în legislația națională. Avocatul Poporului trebuie să se adapteze rapid la aceste schimbări și să asigure monitorizarea aplicării noilor reglementări, recomandări. Programul de asociere implică un spectru larg de obligații privind drepturile omului și nu doar. Monitorizarea nivelului de implementare a acestora, inclusiv rapiditatea adoptării actelor normative și reducerea din transparența decizională reprezintă provocări imperioase pentru instituție. Aici, completăm cu insuficiența staff-ului la Oficiul Avocatului Poporului.

Protecția drepturilor minorităților și grupurilor vulnerabile. Asigurarea protecției adecvate pentru minorități și grupuri vulnerabile poate fi rămâne o provocare majoră pentru instituție, mai ales în contextul angajamentelor internaționale care cer măsuri speciale în acest sens. În pofida faptului că Ombudsmanul are o anumită expertiză și experiență în acest sens, totuți realizarea unei protecții adecvate și eficiente pentru minorități este dificilă.

Transparența, accesibilitatea și implicare. În contextul angajamentelor internaționale și europene, Avocatul Poporului trebuie să asigure transparența proceselor și accesibilitatea pentru fiecare, facilitând implicarea acestora în procesele de protecție a drepturilor. Consolidarea instituției avertizorului de integritate, instituției apărătorului de drepturile omului, sprijinirea sistemică a

activităților organizațiilor societății civile de protecție a drepturilor omului, femeii, copiilor, etc, mass-mediei ar constitui elemente vitale pentru instituție. Ombudsmanul trebuie să fie cât mai aproape de fiecare, inclusiv să învețe prin exemplul său populația să-și apere drepturile.

Vocație pentru drepturile omului. Această provocare reprezintă elementul esențial al activității Ombudsmanului prevăzut de Statutul „A". Avocatul Poporului trebuie să fie vocal în situațiile de încălcare crasă a drepturilor omului sau de importanță socială sporită de către o adminitrație sau autoritățile naționale. Acesta trebuie să fie vizibil pe orice căi de informare, să aibă puterea de a dezbate subiecte de drepturile omului în emisii publice, în plenul parlamentului sau în fața oricărei alte autorități. Avocatul Poporului trebuie să uzeze de toate garanțiile lui stabilite prin lege, să aibă puterea de intervenție în instanțele naționale, de a contesta constituționalitatea legilor adoptate cu încălcări sau actele altor consilii/ comisii decizionale ce încalcă drepturile omului. Iar, orice act de imixtiune asupra sa, trebuie sancționat corespunzător.

În concluzie, Avocatul Poporului se confruntă cu provocări semnificative în exercitarea mandatului său în contextul angajamentelor internaționale și programului de asociere, dar și oportunități de a contribui la consolidarea protecției drepturilor omului și a transparenței guvernamentale. Adaptabilitatea, independența, neutralitatea, resursele adecvate, colaborarea eficientă și vocație activă pentru drepturile omului sunt esențiale pentru a răspunde acestor provocări.

Bibliografie:

1. Principii referitoare la Statutul Instituțiilor Naționale (Principiile de la Paris), adoptate prin Rezoluția Adunării Generale nr.48/134 din 20 decembrie 1993 [Accesat 17.09.2024], Disponibil: https://avp.ro/index.php/principiile-de-la-paris/.
2. Avizul Curții Constituționale la proiectul de Lege pentru completarea Constituției Republicii Moldova cu articolul 59^1 (Avocatul Poporului) nr.3 din 18 aprilie 2016, [Accesat 17.09.2024], Disponibil: https://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=avize&docid=49
3. Constituția Republicii Moldova, din 29 iulie 1994, publicată în MO nr.78, art.140, [Accesat 17.09.2024], Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142462&lang=ro#
4. Legea nr.52 din 03 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), publicată în MO nr.110-114, art.278, [Accesat 17.09.2024], Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141519&lang=ro
5. Rezoluția adoptată de Adunarea Generală la 16 decembrie 2020, Rolul instituțiilor Ombudsmanului și Mediatorului în promovarea și protecția drepturilor omului, bunei guvernări și statului de drept (A/RES/75/186), [Accesat 17.09.2024], Disponibil: https://avp.ro/wp-content/uploads/2021/01/rolul-ombudsmanului-RO-2.pdf
6. Rezoluția adoptată de Adunarea Generală la 21 decembrie 2010. Rolul instituțiilor Ombudsmanului și Mediatorului în promovarea și protecția drepturilor omului, bunei guvernări și statului de drept (A/RES/65/207), [Accesat 17.09.2024] Disponibil: https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n10/524/96/pdf/n1052496.pdf?token=ZcrJ2CaYdhEEYVaZU0&fe=true
7. Articolul 228 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, semnat la 07 februarie 1992, în vigoare din 01 noiembrie 1993, [Accesat 17.09.2024], Disponibil:

https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty
8. Articolul 41, 43 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2010/C83/02), [Accesat 14.04.2024], Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF
9. Regulamentul (UE, Euratom) 2021/1163 al Parlamentului European din 24 iunie 2021 de stabilire a statutului și condițiilor generale pentru exercitarea funcțiilor Ombudsmanului (Statutul Ombudsmanului european), [Accesat 17.09.2024] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1163
10. CÂRNAȚ Teodor, Drept Constuțional, Chișinău, 2004, pag.89 [Accesat 18.09.2024], Disponibil: https://elibrary.ceiti.md/files/12/Televca/Juridica/Drept%20constitutional%20Teodor%20Carnat.pdf;
11. AVORNIC Gheorghe, POSTOVAN Dumitru, Instituția Avocatului Poporului (Ombudsmanul) și „Dreptul discreționar”, Revista Națională de Drept nr.4/2015, pag.2, [Accesat 18.09.2024], Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Institutia%20Avocatul%20Poporului%20%28ombudsmanul%29%20si%20%E2%80%9Edreptul%20discretionar%E2%80%9D_0.pdf
12. ZUBCO Alexandru, SLUSARENCO Svetlana, Notorietatea în apărarea și promovarea drepturilor omului – condiție indispensabilă de accedere la funcția de Avocat al Poporului (Ombudsmanul), [Accesat 18.09.2024], Disponibil: http://dspace.usm.md:8080/xmlui/handle/123456789/10007